

راهنمای تدوین مقاله کامل

بررسی ارتباط نحوه گذراندن اوقات فراغت فعال و غیر فعال با میزان انحرافات اجتماعی دانشجویان پسر دانشگاه های علوم پزشکی کشور

علی ایرانپور^{۱*}، الناز بهرامی^۲

۱- دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی، واحد همدان، دانشگاه آزاد اسلامی، همدان، ایران.

۲- دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی، واحد همدان، دانشگاه آزاد اسلامی، همدان، ایران.

خلاصه

هدف از پژوهش حاضر بررسی ارتباط نحوه گذراندن اوقات فراغت فعال و غیر فعال با میزان انحرافات اجتماعی دانشجویان پسر دانشگاه های علوم پزشکی کشور می باشد. این تحقیق از نظر روش، همبستگی، به لحاظ هدف کاربردی و از نظر شیوه جمع آوری داده ها پیمایشی است. جامعه آماری این تحقیق دانشجویان پسر دانشگاه های علوم پزشکی کشور حاضر در سیزدهمین المپیاد ورزشی دانشجویان پسر دانشگاه های علوم پزشکی کشور در شهر تبریز هستند حجم نمونه آماری مورد نیاز برای این پژوهش از طریق فرمول کوکران ۳۵۱ نفر تعیین شد. که این تعداد نمونه به روش نمونه گیری تصادفی ساده در بین دانشجویان مختلف حاضر در المپیاد توزیع گردید. ابزار گردآوری داده ها در این پژوهش، پرسش نامه های اوقات فراغات (مصطفی پور، ۱۳۹۰) و انحرافات اجتماعی (شریفی، ۱۳۹۰) می باشد. که روایی آن ها با استفاده از نظر اساتید راهنما، مشاور و متخصصان و صاحب نظران مدیریت تربیت بدنی تایید گردید. و پایایی آن ها از طریق شاخص آلفای کرونباخ به ترتیب معادل ۰/۸۹ و ۰/۹۱ به دست آمد. داده های جمع آوری شده بوسیله نرم افزار SPSS از طریق آزمونهای آماری در دو سطح توصیفی (فراوانی، درصد، میانگین و انحراف معیار) و استنباطی (آنالیز واریانس، آزمون ناپارامتری کلموگروف اسمیرنوف، همبستگی پیرسون) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج تحقیق نشان می دهد که بین متغیرهای اوقات فراغت فعال (فعالیت ها ورزشی، فعالیتهای تفریحی - گردشگری، فعالیتهای هنری و کارهای دستی و فعالیتهای موسیقی) با و متغیر های انحرافات اجتماعی (سرقت، پرخاشگری، مواد مخدر، مسائل جنسی، خودکشی و فرار از خانه) همبستگی مثبت وجود دارد. بنابراین می توان گفت که بین این دو متغیر رابطه معنی داری وجود دارد. (ضریب معنا داری کوچکتر از ۵ صدم). نتایج تحقیق نشان می دهد که بین متغیرهای اوقات فراغت غیرفعال (فعالیت های مذهبی، فعالیت گروهی سیاسی - اجتماعی، مطالعه غیر درسی، استفاده از رسانه ها و کلاس های آموزشی) با متغیر های انحرافات اجتماعی (سرقت، پرخاشگری، مسائل جنسی، خودکشی و فرار از خانه) همبستگی مثبت وجود دارد. و با متغیر مواد مخدر همبستگی منفی (رابطه معکوس) وجود دارد بنابراین می توان گفت که بین این دو متغیر رابطه معنی داری وجود دارد. (ضریب معنا داری کوچکتر از ۵ صدم).

کلمات کلیدی: اوقات فراغت فعال، اوقات فراغت غیر فعال، انحرافات اجتماعی، دانشجویان، علوم پزشکی.

* Corresponding author: ۰۹۳۹۳۹۲۱۲۰۹

Email: aliiranpour1364@gmail.com

۱. مقدمه

اوقات فراغت بخشی از ساعات زندگی روزمره ی انسانهاست که فارغ از کار و تعهدات شغلی به آن می پردازند. همچنین به زمانهایی اطلاق می شود که افراد کار ضروری برای انجام ندارند و معمولا در این مواقع جهت تفریح و سرگرمی و رفع خستگی تمایل به انجام فعالیت های فرحبخش و نشاط آور دارند. در تحقیق حاضر اوقات فراغت در محدوده ی دانشجویان پسر دانشگاه های علوم پزشکی کشور مطرح می شود. چرا که تعداد زیادی از آینده سازان کشور را قشر دانشجویان تشکیل می دهند. و این دانشجویان در فردایی نه چندان دور به عنوان عضوی از خانواده پزشکی به کار و فعالیت می پردازند. پس طبیعی است که نحوه گذراندن اوقات فراغت این قشر نسبت به دیگر افراد جامعه حساسیت و اهمیتی مضاعف پیدا می کند. به طور کلی می توان گفت که در عین حال که کار کرد اوقات فراغت در وجوه رفع خستگی و تفریح و سرگرمی اموری غیر قابل انکار هستند، عنایت به کارکرد دیگر آن که باعث کاهش انحرافات اجتماعی نیز شود حائز اهمیت ویژه ای است. البته باید در نظر داشت که این کارکرد مورد انتظار اوقات فراغت است و چه بسا که گذران اوقات فراغت به گونه ای باشد که خلاف چنین انتظاری رخ نماید [۱]

البته بسیاری از موارد شدید انحرافات در میان دانشجویان نتیجه بی برنامهگی برای گذران اوقات فراغت است. هیچ انحرافی فارغ از نحوه گذران اوقات فراغت جوانان نیست. هنگامی که زمان فراغت با خلاء روبه رو می شود، یعنی جوانان سرگردان باقی می ماند و راهی برای گذران زمان آزادش نمی یابد، راه ها و شیوه های غیرمعارف بسیاری در برابرش باز می شوند [۲] هیچ جامعه سالمی نمی تواند نسبت به زمان آزاد اعضایش بی تفاوت باقی بماند که متأسفانه این بی توجهی گاه در جامعه ما وجود دارد. بی تفاوتی و نبود احساس مسئولیت نهادهای دولتی و خانواده نسبت به نیازهای فراغتی جوانان موجب می شود که جوانان تصور کنند، جامعه نسبت به آنها بیگانه و بی توجه است. از این رو تصورشان درباره خانواده و جامعه با بدبینی و احساس تنهایی توأم می شود. در این شرایط ممکن است در نتیجه افزایش افسردگی و یأس، به مواد مخدر پناه ببرند یا به رفتارهای انحرافی کشیده شوند. طبیعی است که با به خطر افتادن سلامت روانی جوانان، این مساله دامنگیر خانواده ها و نهاد ها و موسساتی که به طور مستقیم و غیر مستقیم با این قشر پر تعداد جامعه در تماس هستند خواهد شد و مشکلات زیادی را برای جامعه ایجاد می کند؛ به همین دلیل نهادهای دولتی باید به دنبال راهکاری جدی برای پرکردن اوقات فراغت سالم و تفریحات مناسب برای جوانان باشند. [۳] با توجه به شرایط اقتصادی جامعه، امکان سرمایه گذاری برای اوقات فراغت جوانان وجود ندارد، اما نکته اینجاست که از تمامی امکانات موجود هم استفاده بهینه نمی شود دانشگاه های علوم پزشکی کشور با توجه به پتانسیل بالا و حساسیت نسبت به آینده دانشجویان همیشه در تلاش برای پر نمودن اوقات فراغت دانشجویان نموده اند از جمله برگزاری برنامه ها و فعالیت های ورزشی، فرهنگی، مذهبی و ... با این حال مهمترین مساله در این پژوهش این است که ارتباط بین نحوه گذران اوقات فراغت و میزان نا هنجاری های اجتماعی مشخص شود در همین راستا محقق قصد دارد ارتباط نحوه گذراندن اوقات فراغت فعال و غیر فعال با میزان انحرافات اجتماعی دانشجویان پسر دانشگاه های علوم پزشکی کشور را به عنوان نمونه موردی در تحقیق خود مورد سنجش قرار دهد.

۲. روش تحقیق

روش پژوهش حاضر با توجه به اهداف آن از نوع کاربردی و از نظر ماهیت توصیفی و از نوع همبستگی است و روش اجرای آن پیمایشی است و برای جمع آوری داده ها از پرسشنامه استفاده می شود. جامعه آماری این تحقیق دانشجویان پسر دانشگاه های علوم پزشکی کشور حاضر در سیزدهمین المپیاد ورزشی دانشجویان پسر دانشگاه های علوم پزشکی کشور در شهر تبریز می باشند. در این پژوهش برای تعیین حجم نمونه از فرمول کوکران استفاده شده است که و تعداد ۳۵۱ نفر به

عنوان نمونه انتخاب شدند. برای انتخاب نمونه معرف جامعه، از روش تصادفی ساده، استفاده شد لذا تعداد ۳۵۱ پرسشنامه در بین دانشجویان توزیع گردید، که تعداد ۳۴۲ پرسشنامه معادل ۸۲٪ بازگردانده شد. در این پژوهش جهت جمع آوری داده ها از دو پرسشنامه استفاده گردیده است که عبارتند از پرسشنامه انحرافات اجتماعی سیدیان (۱۳۹۰) برای سنجش آسیب های اجتماعی دانشجویان در قالب ۴۲ سوال طراحی شده است و میزان انحرافات اجتماعی دانشجویان را در شش بعد سرقت - پرخاشگری - مواد مخدر - مسائل جنسی - خودکشی و فرار از خانه ارزیابی می کند این پرسشنامه بر اساس طیف پنج درجه ای لیکرت می باشد همچنین پرسشنامه نحوه گذراندن اوقات فراغت که این پرسشنامه برای اندازه گیری میزان تمایل دانشجویان به هر یک از ابعاد اوقات فراغت (فعال و غیر فعال) توسط مصطفی پور (۱۳۹۰) ساخته استفاده شد. این پرسشنامه بر اساس طیف چهار درجه ای لیکرت می باشد و دارای ۲۹ سوال می باشد جهت سنجش پایایی پرسشنامه های پژوهش از ضریب آلفا یا آلفای کرونباخ استفاده گردید که بر این اساس پس از توزیع پرسشنامه ها بین یک گروه نمونه ۳۰ نفره و جمع آوری آنها، این ضریب برای پرسشنامه ها به ترتیب ۰/۸۴ و ۰/۹۱ می باشد.

۳. یافته های تحقیق

جدول ۱- ماتریس ضریب همبستگی پیرسون بین اوقات فراغت فعال و میزان انحرافات اجتماعی

فرار از خانه	خودکشی	مسائل جنسی	مواد مخدر	پرخاشگری	سرقت	انحرافات اجتماعی اوقات فراغت فعال
r=۰/۰۴۰ p=۰/۷۱۶ n=۳۴۲	r=۰/۶۲۱ p=۰/۰۰۱ n=۳۴۲	r=۰/۳۶۳ p=۰/۰۰۱ n=۳۴۲	r=۰/۵۵۰ p=۰/۰۰۱ n=۳۴۲	r=۰/۴۲۱ p=۰/۰۰۱ n=۳۴۲	r=۰/۶۵۷ p=۰/۰۰۱ n=۳۴۲	فعالیت ها ورزشی
r=۰/۲۵۴ p=۰/۰۱۸ n=۳۴۲	r=۰/۴۵۶ p=۰/۰۰۱ n=۳۴۲	r=۰/۶۳۳ p=۰/۰۰۱ n=۳۴۲	r=۰/۶۴۲ p=۰/۰۰۱ n=۳۴۲	r=۰/۲۶۴ p=۰/۰۰۱ n=۳۴۲	r=۱ p=۰/۰۰۱ n=۳۴۲	فعالیت های تفریحی - گردشگری
r=۰/۷۱ p=۰/۰۰۱ n=۳۴۲	r=۰/۲۶۴ p=۰/۰۰۱ n=۳۴۲	r=۰/۶۴۲ p=۰/۰۰۱ n=۳۴۲	r=۰/۴۶۲ p=۰/۰۰۱ n=۳۴۲	r=۰/۲۹۱ p=۰/۰۰۱ n=۳۴۲	r=۱ p=۰/۰۰۱ n=۳۴۲	فعالیت های هنری و کارهای دستی
r=۰/۱۲۳ p=۰/۰۰۱ n=۳۴۲	r=۰/۴۲۱ p=۰/۰۰۱ n=۳۴۲	r=۰/۵۴۲ p=۰/۰۰۱ n=۳۴۲	r=۰/۳۵۷ p=۰/۰۰۱ n=۳۴۲	r=۰/۷۵۰ p=۰/۰۰۱ n=۳۴۲	r=۰/۱۱۴ p=۰/۰۰۱ n=۳۴۲	فعالیت های موسیقی

جدول فوق نشان می دهد که بین متغیرهای اوقات فراغت فعال (فعالیت ها ورزشی ، فعالیت های تفریحی - گردشگری ، فعالیت های هنری و کارهای دستی و فعالیت های موسیقی) با و متغیر های انحرافات اجتماعی (سرقت ، پرخاشگری ، مواد مخدر، مسائل جنسی ، خودکشی و فرار از خانه) همبستگی مثبت وجود دارد. بنابراین می توان گفت که بین این دو متغیر رابطه معنی داری وجود دارد. (ضریب معنا داری کوچکتر از ۵ صدم).

جدول (۲) همبستگی درونی متغیرها را نشان می دهد.

جدول ۲- ماتریس ضریب همبستگی پیرسون بین اوقات فراغت غیر فعال و میزان انحرافات اجتماعی

فرار از خانه	خودکشی	مسائل جنسی	مواد مخدر	پرخاشگری	سرقت	انحرافات اجتماعی اوقات فراغت غیر فعال
$r=0,295$ $p=0,001$ $n=342$	$r=0,725$ $p=0,001$ $n=342$	$r=0,145$ $p=0,001$ $n=342$	$r=-0,121$ $p=0,264$ $n=342$	$r=0,417$ $p=0,001$ $n=342$	$r=0,634$ $p=0,001$ $n=342$	فعالیت های مذهبی
$r=0,375$ $p=0,001$ $n=342$	$r=0,385$ $p=0,001$ $n=342$	$r=0,345$ $p=0,001$ $n=342$	$r=-0,181$ $p=0,285$ $n=342$	$r=0,442$ $p=0,001$ $n=342$	$r=0,523$ $p=0,001$ $n=342$	فعالیت گروهی (سیاسی-اجتماعی)
$r=0,685$ $p=0,001$ $n=342$	$r=0,256$ $p=0,001$ $n=342$	$r=0,441$ $p=0,001$ $n=342$	$r=-0,129$ $p=0,195$ $n=342$	$r=0,482$ $p=0,001$ $n=342$	$r=0,621$ $p=0,001$ $n=342$	مطالعه غیر درسی
$r=0,456$ $p=0,001$ $n=342$	$r=0,402$ $p=0,001$ $n=342$	$r=0,252$ $p=0,001$ $n=342$	$r=-0,212$ $p=0,424$ $n=342$	$r=0,568$ $p=0,001$ $n=342$	$r=0,395$ $p=0,001$ $n=342$	استفاده از رسانه ها
$r=0,320$ $p=0,001$ $n=342$	$r=0,181$ $p=0,001$ $n=342$	$r=0,125$ $p=0,001$ $n=342$	$r=-0,321$ $p=0,121$ $n=342$	$r=0,368$ $p=0,001$ $n=342$	$r=0,252$ $p=0,001$ $n=342$	کلاس های آموزشی

جدول فوق نشان می دهد که بین متغیرهای اوقات فراغت غیرفعال (فعالیت های مذهبی ، فعالیت گروهی سیاسی - اجتماعی ، مطالعه غیر درسی ، استفاده از رسانه ها و کلاس های آموزشی) با متغیرهای انحرافات اجتماعی (سرقت ، پرخاشگری ، مسائل جنسی ، خودکشی و فرار از خانه) همبستگی مثبت وجود دارد. و با متغیر مواد مخدر همبستگی منفی (رابطه معکوس) وجود دارد بنابراین می توان گفت که بین این دو متغیر رابطه معنی داری وجود دارد. (ضریب معنا داری کوچکتر از ۵ صدم).

۴. بحث و نتیجه گیری

نتایج تحقیق نشان می دهد که بین متغیرهای اوقات فراغت فعال (فعالیت ها ورزشی ، فعالیتهای تفریحی - گردشگری ، فعالیتهای هنری و کارهای دستی و فعالیتهای موسیقی) با و متغیرهای انحرافات اجتماعی (سرقت ، پرخاشگری ، مواد مخدر، مسائل جنسی ، خودکشی و فرار از خانه) همبستگی مثبت وجود دارد. بنابراین می توان گفت که بین این دو متغیر رابطه معنی داری وجود دارد. (ضریب معنا داری کوچکتر از ۵ صدم). نتایج این تحقیق با نتایج تحقیقات فکوهی، (۱۳۸۶) انصاری (۱۳۷۹) ، الکنابی (۱۳۷۹) همخوانی دارد. [۴]، [۵]، [۶] پژوهش های انجام شده حکایت از آن دارد که بسیاری از

موارد شدید انحرافات در میان جوانان نتیجه بی برنامه‌گی برای گذران اوقات فراغت است. هیچ انحرافی فارغ از نحوه گذران اوقات فراغت جوانان نیست. هنگامی که زمان فراغت با خلاء روبه رو می شود، یعنی جوان سرگردان باقی می ماند و راهی برای گذران زمان آزادش نمی یابد، راه ها و شیوه های غیرمتعارف بسیاری در برابرش باز می شوند. بنابراین هیچ جامعه سالمی نمی تواند نسبت به زمان آزاد اعضایش بی تفاوت باقی بماند که متاسفانه این بی توجهی گاه در جامعه ما وجود دارد. به نظر می رسد که توجه به نحوه گذراندن اوقات فراغت فعال جوانان تاثیر به سزایی در آینده زندگی آن ها دارد اوقات فراغت نا سالم باعث کشیده شدن جوانان به انحرافات اجتماعی می شود و ضررهای آن در بلند مدت دامن کل جامعه را می گیرد. همچنین با توجه به ساختار جوان کشور ما عدم انجام اوقات فراغت فعال موجبات فرسودگی جامعه در آینده می شود. با توجه به ارتباط معنادار بین اوقات فراغت فعال و انحرافات اجتماعی به مدیران مرتبط دانشگاه های علوم پزشکی کشور پیشنهاد می شود زیر ساخت های لازم جهت ورزش دانشجویان فراهم گردد و در دسترس دانشجویان قرار گیرد مسابقات بین دانشکده ای و دانشگاهی در رشته های مختلف در دستور کار قرار گیرد. از مریبان شاخص جهت آموزش دانشجویان و ایجاد علاقه به ورزش در آن ها استفاده گردد. دانشجویان شاخص ورزشی شناسایی و در المپیادهای قهرمانی و همگانی شرکت داده شوند. همچنین برنامه های گردشگری از جمله طبیعت گردی در دستور کار قرار گیرد. همچنین برنامه های هنری و همایش های صنایع دستی در برنامه های سالیانه قرار گیرد و علاقمندی در دانشجویان جهت شرکت و حضور ایجاد گردد.

نتایج تحقیق نشان می دهد که بین متغیرهای اوقات فراغت غیرفعال (فعالیت های مذهبی، فعالیت گروهی سیاسی - اجتماعی، مطالعه غیر درسی، استفاده از رسانه ها و کلاس های آموزشی) با متغیر های انحرافات اجتماعی (سرقت، پرخاشگری، مسائل جنسی، خودکشی و فرار از خانه) همبستگی مثبت وجود دارد. و با متغیر مواد مخدر همبستگی منفی (رابطه معکوس) وجود دارد بنابراین می توان گفت که بین این دو متغیر رابطه معنی داری وجود دارد. (ضریب معنا داری کوچکتر از ۵ صدم). نتایج این تحقیق با نتایج تحقیقات فکوهی، (۱۳۸۶) انصاری (۱۳۷۹)، الکتابی (۱۳۷۹) و سالم (۱۳۹۰) همخوانی دارد. بی تفاوتی و نبود احساس مسئولیت نهادهای دولتی و خانواده نسبت به نیازهای فراغتی جوانان موجب می شود جوانان تصور کنند، جامعه نسبت به آن ها بیگانه و بی توجه است. از این رو تصورشان درباره خانواده و جامعه با بدبینی و احساس تنهایی توأم می شود. در این شرایط ممکن است در نتیجه افزایش افسردگی و یأس، به مواد مخدر پناه ببرند یا به رفتارهای انحرافی کشیده شوند. تحقیقات انجام شده در زمینه بررسی علل آسیب های اجتماعی در میان جوانان نشان می دهد که بیکاری و نداشتن برنامه برای اوقات فراغت، نداشتن تحرک و فعالیت های سالم و موردعلاقه جوانان تاثیر به سزایی در گرایش آن ها به رفتارهای آسیبی دارد و با برنامه ای مدون و تا حد ممکن باب میل جوانان برای اوقات فراغت می توان بهداشت روانی آن ها را تضمین کرد. سالم معتقد است: " اشتغال مستمر و بدون وقفه فکری و عملی موجب خستگی جسمی و ذهنی می شود؛ به شکلی که فرد به تدریج نشاط و سرزندگی خود را از دست می دهد. در واقع فشارهای ناشی از اشتغال ممتد ذهنی و جسمی نه تنها ممکن است با از دست رفتن نشاط و تعادل حیاتی فرد همراه باشد، بلکه در مواقعی عامل مهمی برای بروز بسیاری از اختلالات روانی و نارسایی های جسمی، به ویژه از نوع بیماری های روان تنی (سایکو سوماتیک) محسوب می شود. در این شرایط برخورداری از یک برنامه جامع و پیش بینی اوقات فراغتی آزاد و فارغ از کار، برای بهره وری از آن، اولین و مهم ترین گام در پیش گیری از آسیب های ذهنی و حفظ بهداشت روانی است. طبیعی است با به خطر افتادن سلامت روانی جوانان، این مسئله دامنگیر خانواده ها و نهاد ها و موسساتی که به طور مستقیم و غیر مستقیم با این قشر پر تعداد جامعه در تماس اند خواهد شد و مشکلات زیادی را برای جامعه ایجاد می کند؛ به همین دلیل نهادهای دولتی باید به دنبال راهکاری جدی برای پرکردن اوقات فراغت سالم و تفریحات مناسب برای جوانان باشند. به مدیران مرتبط دانشگاه های علوم پزشکی کشور پیشنهاد می شود تشکل های

مختلف دانشجویی ایجاد گردد. در مراسم متخلف مذهبی از دانشجویان استفاده گردد. همایش ها و کلاس های آموزشی مختلفی جهت شرکت دانشجویان در برنامه های سالیانه قرار گیرد. از مشاورین با تجربه جهت حضور در کلاس های آموزشی و بیان مسایل اجتماعی استفاده شود و آثار مخرب استفاده از مواد مخدر در قالب مستند سازی و همایش ها به دانشجویان نشان داد شود.

۱۲. مراجع

۱. اسدی، ع. (۱۳۹۰). " فراغت، تعاریف، دیدگاه ها، " سمینار ملی رفاه اجتماع کمیته گذرن اوقات فراغت، سازمان برنامه و بودجه.
۲. انصاری، ح. (۱۳۸۹). " بررسی تأثیر سازمانی بر بهره وری نیروی انسانی در سازمان های آموزش و پرورش شهر تهران " ، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه الزهرا.
۳. الکتابی، ر. (۱۳۸۹). " بررسی نقش سیستم ارزیابی عملکرد کارکنان در بهسازی نیروی انسانی " ؛ چاپ اول؛ تهران: انتشارات مرکز آموزش مدیریت دولتی.
۴. سالم، ر. (۱۳۸۹). " جامعه شناسی فراغت " ، جزوه درسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه تهران، صفحه ۱۱.
۵. فکوهی، ع. (۱۳۸۶). " جایگاه تربیت بدنی ورزش در اوقات فراغت دانش آموزان " . مجموعه مقالات دومین کنگره ورزشی مدارس کشور. انتشارات وزارت آموزش و پرورش.